

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΔΕΣΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρσακείῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Πρώην διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΔΡ. 6.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΦΡ. ΧΡΥΣΑ 7

Ἀριθ. 21

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Δεκεμβρίου

1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Νέα νομοσχέδια ἐκπαιδευτικά.—Κατάπτωσης καὶ ἐξχρεώσεως.—Δι' πρώται ἐντυπώσεις ἐνὸς νέου δημοδιδασκάλου.—Σύμμικτα.—Νεκρολογία.

ΝΕΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν διάφορα νομοσχέδια π. χ. περὶ τῶν ἐδρῶν καὶ τῶν μαθημάτων τοῦ ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, περὶ διαγωνισμοῦ τῶν βιβλίων, περὶ μεταβολῆς διατάξεων τινῶν τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, περὶ τῶν ὑπὸ τῶν δήμων διατηρουμένων ἐκπαιδευτηρίων ὡς καὶ περὶ ἰδιωτικῶν, περὶ τοῦ ἐν Ἀμφίση Ἑλληνικοῦ σχολείου, ὡς καὶ περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ νομοσχεδίῳ ὀρίζονται αἱ ἑδραὶ τῶν σχολῶν ὡς ἐξῆς: α') διὰ τὴν θεολογικὴν σχολὴν ἑδραὶ 6 β') διὰ τὴν νομικὴν σχολὴν ἑδραὶ 9 γ') διὰ τὴν φιλολογικὴν σχολὴν ἑδραὶ 15 δ') διὰ τὸ μαθηματικὸν τμήμα ἑδραὶ 5 ε') διὰ τὸ φυσικὸν τμήμα ἑδραὶ 6 ζ') διὰ τὴν ἱατρικὴν σχολὴν ἑδραὶ 18. Ἐν δὲ τῷ ἑπομένῳ νομοσχεδίῳ περὶ διδασκατικῶν βιβλίων γίνονται αἱ ἐξῆς τροποποιήσεις τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὅτι τὰ βιβλία τὰ βραβευθέντα ἔχουν ἤδη προνόμιον ἀποκλειστικῆς κυκλοφορίας διὰ τρία ἔτη καὶ οὐχὶ διὰ τέσσαρα ὡς ἦτο πάλαι, καὶ ὅτι ἂν τὸ βραβευμένον βιβλίον εἶναι εἰσηγμένον εἰς δύο τάξεις, τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἐγκρισιν ἄλλου δὲν ἀποκλείεται μέχρι ἀποπερατώσεως τῶν τάξεων ὅτι οἱ κριταὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ διαιροῦνται εἰς 9 τμήματα, ὧν πέντε μὲν τμήματα ἀποτελοῦνται

ἐκ 5 μελῶν, τέσσαρα δὲ ἐκ τριῶν, ὅτι οἱ κριταὶ ὀφείλουσι καὶ ἂν δὲν εὐρωσι βιβλίον πρὸς βράβειον, νὰ ὑποδείξωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὸ σχετικῶς καλλίτερον, ὅπερ κυκλοφορεῖ ἐν ἔτος μόνον ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου ὀρίζεται κατὰ τυπογραφικὸν φύλλον τῶν μὲν διὰ τὰ δημοτ. σχολεῖα εἰς 8 λεπτά, τῶν δὲ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ εἰς 12, τῶν δὲ διὰ τὰ γυμνάσια εἰς λεπτά 20.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ νομοσχεδίῳ ὀρίζονται τὰ προσόντα τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ἐν οἷς διορίζονται ὡς διδάσκαλοι μὲν οἱ προλῦται τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς καὶ φοιτηταὶ τῆς αὐτῆς σχολῆς διετῆ φοίτησιν ἔχοντες καὶ δι' ἐξετάσεων ἀναγνωρισθέντες ὡς διδάσκαλοι, ὡς δευτεροβάθμιοι δὲ καθηγηταὶ οἱ διδάκτορες τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Καθηγηταὶ ἐν γυμνασίοις διορίζονται πρωτοβάθμιοι καθηγηταὶ, οἵτινες ἀναγνωρίζονται τοιοῦτοι μετὰ ὑπηρεσίαν τριετῆ μὲν τῶν δευτεροβαθμίων καθηγητῶν, πενταετῆ δὲ τῶν προλυτῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις. Ὡσαύτως πρωτοβάθμιοι καθηγηταὶ ἀναγνωρίζονται καὶ οἱ διδάξαντες ἐν ἔτος ἐν Διδασκαλείοις καὶ ἀσκηθέντες ἐν παιδαγωγικῷ φροντιστηρίῳ γερμανικοῦ Πανεπιστημίου.

Γυμνασιάρχαι διορίζονται διδάκτορες ἢ καὶ προλῦται οἱ πενταετῶν ἔχοντες ὡς πρωτοβάθμιοι καθηγηταὶ πρ' ἡμῖν ἢ ὅκταετῆ ἐν ἀναγνωρισμένοις γυμνασίοις τῆς ἀλλοδαπῆς.

Σχολάρχαι διορίζονται οἱ διδάκτορες τῆς φιλο-

σοφίας ως δευτεροβάθμιοι καθηγηταί ἢ προλύται μετὰ διετή ὑπηρεσίαν ὡς ἑλληνοδιδάσκαλοι ἢ καὶ ὅσοι ἔχουν ἤδη ὑπηρεσίαν πενταετή ὡς σχολάρχαι. Ἄλλ' ὅσοι διετέλεσαν γυμνασιάρχαι, καθηγηταί γυμνασίων καὶ διδάσκαλοι διατηροῦνται ἢ διορίζονται τοιοῦτοι καὶ ἄς μὴ ἔχωσι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα. Ὅσοι δὲ εἶναι ἤδη διωρισμένοι ἢ ὑπρέτησαν ἐν Γυμνασίῳ διδάκτορες ἢ τελειοδιδάκτοι ἀναγνωρίζονται πρωτοβάθμιοι καθηγηταί.

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ νομοσχεδίῳ ὑποχρεοῦνται καὶ οἱ μαθηταί τῶν δημοσυντηρητῶν σχολείων νὰ πληρῶνσι τὰ μαθητικὰ τέλη, ἐν ἀνάγκῃ καὶ περισσώτερα τῶν νενομισμένων, ἂν δὲν ἀρκοῦσιν οἱ πόροι τῶν σχολείων πρὸς συντηρησίαν. Ὡσαύτως ὑποχρεοῦνται οἱ μαθηταί τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων νὰ λαμβάνωσι τὰ ἐνδεικτικὰ των, ἀπολυτήρια καὶ πάντα τὰ πιστοποιητικὰ πληρῶνοντες τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα τέλη χαρτοσήμου.

Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ὑποχρεοῦνται αἱ μὲν αἱ νὰ παρέχωσι κατ' ἔτος 45 χιλιάδας δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου.

Περὶ τῶν ἄλλων νομοσχεδίων δὲν θὰ κάμωμεν οὐδένα λόγον ἐνταῦθα, καθ' ὅσον διὰ μὲν τὸ ἀφορῶν τὸν διοργανισμὸν τῶν βιβλίων ἐξεθέσαμεν ἤδη τὴν γνώμην ἡμῶν, διὰ δὲ τῶν εἰσαγομένων νῦν τροποποιήσεων ἔχομεν λόγον νὰ πιστεύωμεν ὅτι διευκολύνονται οὐσιωδῶς αἱ καταχρήσεις καὶ ὁ νόμος καθίσταται μᾶλλον βλαβερὸς. Διὰ δὲ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις, εἰ καὶ εἰσάγεται διὰ τούτων σκοπιμώτερα τις διάταξις, ἐν τούτοις ἡμεῖς οὐδεμίαν ἀληθῆ βελτίωσιν καὶ ἐκ τούτων προσδοκῶμεν, καθ' ὅσον φρονοῦμεν ὅτι μόνον διὰ διδασκάλων παιδαγωγικῶς κατὰ τε θεωρίαν καὶ πράξιν παρεσκευασμένων δύναται νὰ γίνῃ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις τελειότερα ἐργασία. Ἐν ὅσῳ ὅμως βλέπομεν τὴν πολιτείαν ὀλιγορούσαν τοῦ θεοῦ τούτου, ἐν ὅσῳ μάλιστα καὶ οἱ δευτεροεῖς φοιτηταί τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τοῦ χρίσματος τῶν ἐξετάσεων ἀνεὶ οὐδεμιᾶς πρὸς τὸ ἔργον των παρασκευῆς ἀναγνωρίζονται ἱκανοὶ πρὸς ἀσκησιν τοῦ ἔργου των ἑλληνοδιδάσκαλοι, νομίζομεν ὅτι οἱ ἀρμόδιοι ἀντλοῦσιν εἰς τετραμῆνον πῖθον, καὶ θὰ δίδωται αὐτοῖς ἀφορμὴν πάντοτε νὰ νομοθετῶσι « τί εἶχες Γλάνη, τί εἶχα πάντα », διότι πάντοτε τὰ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων θὰ ὦσι καχεκτικὰ καὶ ἄξια τοῦ ἐλέου τῶν Κυβερνώντων.

Τὸ νομοσχέδιον ὅμως τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐδρῶν

τοῦ Πανεπιστημίου, δὲν δυνάμεθα νὰ παρέλωμεν ἐν σιωπῇ, καθ' ὅσον βλέπομεν ὅτι ἡ νομομανία αὐτῆ ὡς ἄλλη φαγέδαινα διέβρωσε πάντας τοὺς θεσμοὺς ἡμῶν καὶ μετ' ἀπελπισίαν βλέπουσι πάντες οἱ χριστοὶ πολῖται σαλεύοντα τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας διὰ τῆς αἰωνίας τῶν νόμων ἐπὶ τὰ χεῖρω μεταβολῆς. Δὲν δύναται δὲ ἡ νὰ διεγερῇ τὴν ἀγανάκτησιν παντὸς ἀμερολήπτου παρατηρητοῦ ἢ διασκευῆ τῶν σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις οὐχὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ κόμματος. Ἐδημιουργήθησαν καὶ δημιουργοῦνται θέσεις, ἵνα οἰκονομηθῶσιν οἱ φίλοι τοῦ κόμματος ἢ οἱ φίλοι ἀποκλειστικῶς τῶν τμηματάρχων ὅσον ἀνίκανοι καὶ ἂν εἶναι περὶ τὴν ἐπιστήμην, ἢ ἀναλαμβάνουσι νὰ διδάξωσιν, ἢ ἵνα ἀποκλεισθῶσιν οἱ ἄλλοι, ὅσοι δὲν ἐφρόντισαν νὰ ὁμόσωσι φίλιν εἰς τοὺς τμηματάρχας ἢ ὁμολογίαν πίστεως εἰς τὴν φατριάν. Ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ μοναδικὸς οὗτος ἥλιος τῆς Ἀνατολῆς, πρέπει νὰ καθαρῆ, νὰ ζωογονηθῇ, νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ θέσιν, τίς ἀρνεῖται τοῦτο; Ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι τοῦ 1892 παρήλθον σχεδὸν δύο γενεαὶ ἀνθρώπων, νέας δὲ τριβούς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὄντων καὶ γινομένων ἔτεμεν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια καὶ κόσμους ἀγνώστους ἀνεκάλυψε, δι' ὧν ἐπῆλθε τελεία ἀνακαίνισις τῶν παλαιῶν ἐπιστημῶν, νέαι δὲ ἐπιστήμαι διευτυπώθησαν καὶ διδάσκονται ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Εὐρώπης. Ὅστις ἐπισκέφθη ἐν οἰονδήποτε Γερμανικὸν Πανεπιστήμιον, παρέμεινεν ἐν αὐτῷ, διήλθε τὸν ἀκαδημαϊκὸν βίον τῶν φοιτητῶν καὶ διδασκάλων, ἀνέπνευσε τὸν οὐράνιον ἀέρα τῆς ἐπιστήμης, ἤκουσε τὰ διδάγματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ ἀνθρωπότης κλίνει γόνυ τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, δὲν δύναται νὰ μὴ μελαγχολῇ, ὅσάκις ἴσταται πρὸ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καὶ παρατηρεῖ πῶς ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα. Καὶ ὅμως τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἠδύνατο νὰ ἦτο ἐφάμιλλον πρὸς τὰ ἐν Γερμανίᾳ, ἐὰν ἡ θέσις τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου ἐδίδοτο γέρας εἰς τοὺς ἀνδρας τοὺς ἀποδεικνύοντας διὰ τῆς ἐργασίας των ὅτι κέκληνται καὶ ὑπὸ τῆς εὐφυίας των καὶ ὑπὸ τῶν σπουδῶν των εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης. Ἐξ ἄπαντος τότε θὰ ἐγένετο εὐγενὴς ἀμιλλα νὰ δεῖξῃ ἕκαστος τὰ χαρίσματα του καὶ τὴν ἰκανότητά του καὶ ἡ ἑλληνικὴ εὐφυία θὰ εὕρισκεν ἑναυσμα νὰ ἀνάψῃ καὶ

νὰ λάμψῃ. Δεινὸς ἐπιστήμων, οἷοι πρέπει νὰ εἶναι οἱ καθηγηταί τοῦ Πανεπιστημίου, δὲν γίνεται τις αἴφνης, ἀλλὰ διὰ σειρᾶς κοπιώδους ἐργασίας ἀφιερουμένης ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν κλάδον, ὃν ἰδίᾳ ἀγαπᾷ καὶ καλλιεργεῖ. Διὰ τοῦτο πρῶτιστον πάντων προσδοκῶμεν ἀπὸ πάντων νέων τοῦ Πανεπιστημίου μεταρρυθμίσειν νὰ ζωογονηθῇ ὁ θεσμὸς τῶν ὑφηγητῶν, εἰς οὓς πρέπει νὰ παραχωρηθῶσι δικαίωμάτα τινα δυνάμενα νὰ καταστήσωσι τὴν ἐργασίαν αὐτοῖς προσφιλή. Τοιαῦτα δικαίωμάτα εἶναι νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ δίδωσιν ἀποδείξεις ἀκροάσεως καὶ νὰ ἔχωσιν καὶ ἀποδείξεις αὐτῶν τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν ἔχουσι καὶ αἱ τῶν τακτικῶν καθηγητῶν νὰ παραχωρηθῶσι αὐτοῖς μισθὸς μικρὸς μετὰ διετὴ τὸ πολὺ εὐδόκιμον διδασκαλίαν ἢ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ πληρῶννται παρὰ τῶν φοιτητῶν διὰ διδασκτρων, ἂ αὐτοὶ οἱ ὑφηγηταί νὰ καθορίζωσι. Νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς ἐξετάσεις καὶ ἂν οἱ τακτικοὶ καθηγηταί θελήσωσι νὰ ἀναπληρῶσιν αὐτοὺς ἐνίοτε εἰς τὰς ἐξετάσεις. Πρὸ παντὸς δὲ νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν οἰκείων σχολῶν ἡ ἐπιστημονικὴ ἰκανότης τοῦ ὑφηγητοῦ καὶ νὰ ὑποστηρίζεται ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη καὶ ἡ εὐφυία, νὰ παύσῃ δὲ ὁ νεπωτισμὸς, ὅστις νέμεται τὰς σχολὰς καὶ ὁ φατριασμός, ὅστις νέμεται τὴν πολιτείαν. Οἱ ἀρμόδιοι περὶ Πανεπιστημίου προκειμένου ἄς λησμονῶσι τὴν συμπάθειάν των ἢ ἀντιπάθειάν των καὶ ἄς συντελῶσιν αὐτοὶ μάλιστα τὸ φλογερὸ κμήνι νὰ ἔχη φλόγας καὶ πυράν.

Δεύτερον ἔργον πάσης ἀφρονος μεταρρυθμίσεως εἶνε νὰ φροντίσῃ νὰ ὑπάρχωσιν ἕκτακτοι καθηγηταί ἀρκετοί, εἰς τούλάχιστον εἰς ἕκαστον κλάδον ἐπιστήμης, ἵνα οἱ φοιτηταὶ ἀκούωσι παρὰ διαφόρων ἐπιστημῶν ἐπιστημονικὰς θεωρίας καὶ καταρτίζονται τελειότερον ὡς ἐπιστήμονες. Σήμερον πᾶς κλάδος ἐπιστήμης παρουσιάζει διαφορὰς οὐσιώδεις καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς ἐρεύνης καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ κατὰ τὴν ὕλην τῆς ἐπιστήμης καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἀνθρώπος ἢ καὶ δύο ἢ καὶ τρεῖς πρὸς τοῦτο. Τὸ πανεπιστήμιον δὲν πρέπει νὰ γείνη γυμνάσιον ἀνώτερον με πρόγραμμα διδασκαλίας, με ὕλην εἰς τὰ καθ' ἕκαστα ὠρισμένην, με καθηγητὰς εὐαριθμούς, με ἐξετάσεις εἰσαγωγῆς καὶ προαγωγῆς καὶ ἀπολύσεως. Ὅστις ἀναγνώσῃ τὸ νομοσχέδιον τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως πείθεται ὅτι τοιαύτη ταπεινώσις παρασκευάζεται εἰς τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ἐνδέχεται νὰ μὴ ἐδόθη εὐκαιρία εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν νὰ ἐγκύψῃ

εἰς τὴν μελέτην τοῦ διοργανισμοῦ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης. Ἄλλ' ὁ κ. Τμηματάρχης νομίζομεν ὅτι γινώσκει καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Γαλλίας καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας. Καὶ ἐρωτῶμεν αὐτὸν νὰ μᾶς εἴπῃ ἐν συνειδήσει, εἰς ποῖα πανεπιστήμια καλλιεργεῖται ἀληθῶς ἡ ἐπιστήμη καὶ προάγεται καὶ ἀκμάζει. Ἄν τοιαῦτα εἶναι ἀναντιρρήτως τὰ Γερμανικὰ ἀναγνωρίζομενα ὡς τοιαῦτα καὶ παρ' Ἀγγλῶν καὶ παρὰ Γάλλων, οἵτινες ἀποδημοῦσιν εἰς Γερμανίαν πρὸς τελειότερον αὐτῶν καταρτισμὸν, διατὶ δὲν ἀφίνει τὸν ἰσχύοντα διοργανισμὸν τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων, ὃν ἔχομεν, ἐν πολλοῖς δυστυχῶς πεπαλαωμένον καὶ ἀτελῆ ἀλλ' ἐπιδεικτικὸν βελτιώσεως καὶ δὲν προθυμοποιεῖται νὰ συμπληρώσῃ τοῦτον;

Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἤρκοιεν ὅλα ταῦτα, ἂ καταργοῦνται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διὰ τοῦ νέου νομοσχεδίου, ἐμφανίζονται καὶ ὁ ὀρισμὸς τῶν ἐδρῶν τοσοῦτον πενιχρὸς, ὥστε τινὲς σχολαὶ θὰ ἐξακολουθήσωσι νὰ ζῶσι τὸν φυτικὸν αὐτῶν βίον, οἷον προώρισεν αὐτοῖς πολιτικὴ ἐφημέρια φρονούσα. Ἡ θεολογικὴ σχολὴ ὁ φάρος τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἔχει 6 μόνον ἔδρας, τόσας ὅσας ἔχει καὶ ἡ ἱστορία! Ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία, εἰς τὴν ὀφείλομεν τὸ εἶναι μας, ἔχει τρεῖς ἔδρας ἀντὶ τῶν πέντε, ἄς εἶχε, ἰδρύνεται δὲ καὶ ἔδρα μυθολογίας ὡς ἰδίας ἐπιστήμης, ἐνῶ οὐδὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Λειψίας, ὅπερ ἔχει 67 καθηγητὰς εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν, ἐπολιτογραφῆθη ἀκόμη τοιαύτη θέσις. Ἡ ἀρχαιολογία, ἣν οὐδεὶς δύναται καλλίτερον νὰ διδάξῃ τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ, ἀφαιρεῖται παρ' αὐτοῦ καὶ δίδεται πρὸς ἐνίσχυσιν εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς μυθολογίας. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προστίθεται καὶ νέα ἐπιστήμη ἡ γεωγραφία, ἀλλὰ μόνον ὡς πολιτικὴ καὶ ἱστορικὴ ἴσως διότι τὸ πρόσωπον, δι' ὃ νομοθετεῖται τοιαύτη ἔδρα, οὕτω μόνον γινώσκει τὴν γεωγραφίαν. Περὶ παιδαγωγικῆς, ἣτις μέλλει νὰ ἐξευγενίσῃ τὴν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐργασίαν καὶ νὰ καθοδηγήσῃ ἐπιστημονικώτερον καὶ ἀνθρωπινώτερον νὰ παιδεύωνται οἱ μαθηταί τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, οἵτινες τοσοῦτον γενναίως ἤλθον ἐσχάτως ἐπίκουροι εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους, ἐν τῷ νομοσχεδίῳ δὲν εὕρεθῃ θέσις!

Διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑφηγητῶν, τῆς καταργήσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐκτάκτων καθηγητῶν, τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐδρῶν ἐν ταῖς διαφόροις σχολαῖς μέχρι τοῦ ἀποπνιγμοῦ τῆς ἐπιστήμης, διὰ

της εισαγωγής των ενιαυσίων εξετάσεων, τὸ πανεπιστήμιον ἡμῶν μεταπίπτει εἰς γυμνάσιον ἰδιόρρυθμον καὶ δὲν ὑπολείπεται ἄλλο τι ἢ νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὸ Ἵπουργεῖον καὶ τὰ ἐγχειρίδια, καθ' ἃ οἱ καθηγηταὶ θὰ κανονίζωσι τοῦ λοιποῦ τὴν διδασκαλίαν των πρὸς ἔγκρισιν. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ κατορθωθῇ οἱ κ. φοιτηταὶ νὰ ἀπομνημονεύσωσι τὰ διδασκόμενα, νὰ ὀμνύωσι εἰς τὰ verba magistri, νὰ μὴ ταλαιπωρῶνται μὲ θεωρίας πολλάκις πρὸς ἀλλήλας ἀντιμαχομέναις, νὰ μὴ ἀμφιβάλλωσιν εἰς τίποτε, νὰ καταπίνωσιν ἀνεξετάστως ὅτι ὁ μοναδικὸς εἰς ἐκαστὴν ἐπιστήμην διδάσκαλος των διδάσκει, οἱ εὐφυεῖς τῶν φοιτητῶν ἐκόντες ἄκοντες νὰ παραδέχωνται ὅτι διδάσκεται, εἰς ὃ θὰ ἐξετασθῶσι κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, καὶ οὕτω τοῦ λοιποῦ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐπιστήμη θὰ εἶναι ἀπομνημονεύσις γνώσεων, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑλλάδος θὰ μεταβληθῇ εἰς ἀνώτερον γυμνάσιον καὶ οὐδὲν πλέον.

Ἡ αἰτιολογικὴ ἐκθεσις τοῦ νομοσχεδίου ἀναγνωρίζει ὅτι αἱ εἴδη ὀρίζονται πενήχροτατα. Ἄλλ' ὑπενθυμίζει ἡμῖν τὰς παρούσας οικονομικὰς δυσχερεῖας τοῦ ἔθνους. Ὅ, τι γίνεται, λέγει, γίνεται ἐκ τῶν ἐνότων. Ἄλλὰ κύριε Ἵπουργέ, τὰ εκπαιδευτικὰ τέλη τί γίνονται; Ἐρρήθη ἄλλοτε ὅτι ταῦτα εἰσπράττονται πρὸς πλουτισμὸν καὶ βελτίωσιν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ διὰ τοῦ νομοσχεδίου σας ἀποδεικνύετε τὸ ἐναντίον, ὅτι ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐξοδεύωνται ὀλιγώτερα τῶν δαπανωμένων πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τῶν εκπαιδευτικῶν τελῶν. Δὲν σας φαίνεται ὅτι συμβαίνει ἐνταῦθα μίαν μικρὰν ἀθέτησιν τῶν ὑπεσχημένων;

Νομίζομεν ὅτι ταῦτα ἀρκοῦσι, εἰ καὶ ἡδυνάμεθα περισσοτέρας λεπτομερεῖας κλονίζουσας τὸ κύρος τοῦ νομοσχεδίου νὰ καταλιξώμεν, νὰ πείσωσι τὸν κ. Ἵπουργόν τῆς Ἐκπαιδείσεως νὰ παραιτηθῇ τῆς ιδέας τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου, νὰ παρασκευάσῃ δὲ ἄλλο ἐπὶ ἄλλων βάσεων νομοσχέδιον, δι' οὗ καὶ ἑαυτὸν θὰ τιμῆσῃ καὶ τὴν ἐπιστήμην θὰ ὠφελήσῃ.

ΚΑΤΑΠΤΩΣΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΙΣ

Εἰς τὴν ἱστορίαν, τόσον τὴν ἑλληνικὴν καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἔθνων, πέντοσε ἐδυσκολευόμην νὰ ἐνοήσω πῶς ἐπῆρχετο εἰς τὰ ἔθνη ἡ παρακμὴ καὶ ἡ ἐξαχρεῖσις.

Καὶ ποτὲ δὲν εἰμποροῦσα νὰ φαντασθῶ ὅτι εἰς

τὰς ἡμέρας μου θὰ ἐλάμβανα ψηλαφητὴν πείραν τοῦ μεγίστου τούτου διὰ τὰ ἔθνη δυστυχήματος! Εἶδα καὶ βλέπω τῶρα μὲ τὰ μάτια μου πραγματοποιομένην τὴν χειροτέραν ἐξαχρεῖωσιν εἰς τὸ αὐτῆς ἔθνος μας. Δὲν λέγω διὰ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν. Ὡς διδάσκαλος παρτηρῶ τί γίνεται ἀπὸ ὀλίγα ἔτη εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαιδευσιν, τῆς ὁποίας εἶμα' καὶ ἐγὼ ἐλάχιστος ἐργάτης.

Εἰς τὰ διδασκαλεῖα ὑπῆρχον αἱ παιδαγωγικαὶ συνεδριάσεις, αἱ διδακτικαὶ συζητήσεις. Τί ἐγένον; Ἦλθεν ἓνας κακὸς δαίμων τῆς δημοτ. ἐκπαιδείσεως' εἰσεπήδησε εἰς τὰ διδασκαλεῖα' ἀνίκανος δὲ αὐτὸς νὰ διευθύνῃ τοιαύτας συνεδριάσεις καὶ συζητήσεις, ἵνα μὴ φωραθῇ ἡ ἀμάθειά του, κατήργησε τὰς συνεδριάσεις ἀναιδέστατα καταπατήσας τὰ νόμιμα! — Ἐχομεν βιβλία ἀναγνωστικὰ τὰ ἅριστα δι' ἑλληνόπαιδας. Καὶ ἔρχεται ὁ αὐτὸς κακὸς δαίμων τῆς Ἐθνικῆς παιδείσεως, καὶ ἐπειδὴ ὄχι μόνον νὰ συγγράψῃ δὲν εἶνε ἱκανὸς τοιαῦτα βιβλία, ἀλλὰ οὐδὲ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν παιδευτικὴν αὐτῶν σημασίαν, διψῶν δὲ φιλοχρηματίαν ὡς ὁ Ἰούδας, καταργεῖ ἀναιδέστατα τὴν Ὀδύσειαν καὶ τὸν Ἡρόδοτον, ἐξορίζει τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Θησέα, καὶ βιάζει τοὺς ἑλληνόπαιδας ν' ἀγοράζωσιν εἰς διπλασίαν τιμὴν καὶ ν' ἀναγινώσκωσι μωρολογήματα ἱκανὰ ν' ἀποβλακώσωσι καὶ τὰς εὐφυεστέρας φύσεις' εἰσάγει βιβλία διὰ νὰ θησαυρίσῃ αὐτὸς — τὰ ὅποια ὄχι φρόνημα ἑθνικὸν καὶ αἴσθημα θρησκευτικὸν δὲν δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν, ἀλλ' ἀπὸ τὰ ὅποια λείπουν καὶ αὐταὶ αἱ λέξεις πατρίς, θρησκεία, Ἑλλάς, ἐθνικὴ ἱστορία.

Ὁ αὐτὸς ἐλεινὸς ἄνθρωπος μὴ ἀνεχόμενος λογίους δημοδιδασκάλους, θέλων δὲ νὰ μεταβάλῃ τοὺς ἑλληνόπαιδας εἰς Κουτσοβλάχους, ἐμελέτησε τὴν ἐξόντωνσιν τῶν εὐπαιδευτῶν δημοδιδασκάλων, τὴν ἀντικατάστασιν δὲ αὐτῶν μὲ ἀρχαυμάτους γραμματιστάς! εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μεγαλειτέρα κατάπτωσις, μεγαλειτέρα ἐξαχρεῖωσις! Καὶ ὁμως αὐτὸς ὁ ὀλετήρ περιέπεται ὑπὸ τῆς κρατούσης μερίδος! Ὁ αὐτὸς ἀσυνείδητος ἀπεμπολητὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδείσεως, ἐπειδὴ ἤξεύρει ὅτι δὲν θὰ εὐρίσκοντο ἑλληνες δημοδιδασκαλοὶ προδοταὶ τῆς ἀποστολῆς των, διὰ νὰ εἰσαξῶσι τὰ βιβλία του, στέλλει ἓνα εὐτελεῖ ὑπηρετὴν του διὰ νὰ κατασκοπεύῃ αὐτοὺς καὶ νὰ καταγγέλλῃ εἰς τὸν ἀπαίσιον ἄνθρωπον ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν θὰ ἠγόραζον τὰ βιβλία του! Ὅποια ἐξαχρεῖωσις! Καὶ τίς νὰ εἶναι ὑπουργός; ὁ Μανιά-

της, ὁ ἀγαθός, ὁ ὅλος καρδίᾳ Κορσονάκος. Κρίμα, καυμένη Μάνη!

Ἦκουσα ὅτι ὁ ἀπαίσιος αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκ Μακεδονίας. Οἱ Ἕλληνες μὲ ὅλην τὴν φτώχεια μας ἐκατομμύρια ἐθυσιάσαμεν διὰ τὴν Μακεδονίαν διὰ μέσου ἐνὸς Συλλόγου τιτοφορομένου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλ. γραμμῶν, ἐκατομμύρια διὰ τοὺς Μακεδόνας παραμελήσαντες τοὺς ἄλλους ἀδελφούς μας! Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀνταπόδοσις; τοιοῦτοι εἶναι οἱ Μακεδόνες; Ἄλλοίμονον!

Ἴδου λοιπὸν ἐξαχρεῖωσις τοῦ χειροτέρου εἴδους! Ἐν . . . 25 Δεβρίου 1892.

X. X. X.
Δημοδιδάσκαλος.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Εὐτυχία εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους, ὅταν κατὰ τὴν ἐκπαιδευσίν των ἐν τοῖς Διδασκαλείοις τύχῃ νὰ ἔχωσι διδασκάλους μεγάλους καὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ κατὰ τὴν καρδίαν. Δὲν ἀποκρύπτω ὅτι εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ἐφήτησα, ἵνα τύχῃ διπλώματος καὶ εὐρῶ πόρον ζωῆς. Οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν πρὸς τοῦτο κλίσις μὲ ἀπέσπασεν ἀπὸ τὰ βήθρα τοῦ γυμνασίου καὶ μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ ὅπισθεν τῶν ἀνακτόρων τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Διδασκαλεῖον. Κατετάχθην εἰς τὴν πρώτην τάξιν καὶ ἐξηκολούθουν νὰ ἡμα' μαθητῆς ἐπιμελής. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ σχολείου οὐδεμίαν ἐν ἐμοὶ ἔφερε μεταβολήν. Διῆλθον τὴν πρώτην τάξιν μὲ βελθὸν καλὸν καὶ κατετάχθην εἰς τὴν δευτέραν, ὅτε τρεῖς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ Σ. Κυβέρνησις ἔστειλεν ἡμῖν ἀλληλοδιχόχως Διευθυντάς. Διὰ τί νὰ τὸ ἀποκρύψω, ἀφ' οὗ ἡ συνείδησις μου τὸ κηρύττη, ἡ δὲ καρδία μου τὸ αἰσθάνεται; Οἱ δύο πρώτοι διευθύνται μᾶς ἐνέκρωσαν κυριολεκτικῶς μὲ πράγματα, ἃ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνοῶσιν καὶ αὐτοὶ. Τὸ βῆρος τοῦ μαθητικοῦ βίου ἐγένετο εἰς ἐμὲ νῦν ἐπαισθητότερον καὶ ἤρχισα νὰ μετανοῶ ὅτι ἀφιερῶθην εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἔργον, λέγων κατ' ἑμαυτὸν ταλαιπωρία ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, ταλαιπωρία ἐν τῷ βίῳ, περιφρόνησις καὶ βίος δεσποτικὸς ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, περιφρόνησις καὶ βίος δεσποτικὸς ἐν τῷ βίῳ. Ὑπὸ τοιούτων μελαγχολικῶν αἰσθημάτων κατειχόμεν, ὅτε ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδείσεως κ. Ἀχ. Γεροκωστόπουλος ἔστειλεν διευθυντὴν τοῦ Διδασκα-

λείου Ἀθηνῶν τὸν κ. Π. Π. Οἰκονόμου, μεταθέσας αὐτὸν ὡς μὲ ἐπληροφόρησεν εἰς τῶν φίλων τοῦ κ. Γεροκωστόπουλου ἐκ τοῦ Ἵπουργείου, ἔνθα ἦτο γενικὸς Διευθυντῆς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως διωρισμένος πρὸς τιμωρίαν, ἐπειδὴ οὐδαμῶς ἐνόει νὰ παρεκκλίνῃ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀνθιστάμενος κατὰ πάσης παρεκτροπῆς ὅθεν ὀλίποτε προερχομένης. Ἡ πρώτη διδασκαλία τοῦ νέου Διευθυντοῦ μας περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου μὲ ἀφύπνισεν ἐκ τοῦ ληθαργίου καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς μου παρετήρουν καλλίτερα, ἂν εὐρίσκωμαι ἐν Διδασκαλείῳ ἢ ἀλλαχοῦ Ἐνθυμοῦμαι τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν ἀκόμη ζωηρότατα καὶ οὐδέποτε θὰ λησμονήσω αὐτήν. Παρέβαλε τὸ διδασκαλικὸν ἔργον πρὸς ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ αὐτὰ τὰ ὑψηλὰ θεωρούμενα καὶ δι' ἐπιχειρημάτων ἀπέδειξεν πόσον τὰ ἄλλα ὑπολείπονται τοῦ διδασκαλικοῦ, ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ εἰς τὸν ἐξευγενισμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Συνεχάρη καὶ ἐμακάρισεν ἡμᾶς, διότι ἐξελέχκαμεν τὸ εὐγενέτατον ἔργον καὶ μᾶς προέτρεψε ἀτρόμητοι νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς τὴν μέγαν τοῦτον σκοπὸν, χωρὶς νὰ μᾶς πτοῇ οὐδὲ νὰ μᾶς ἀπελιπίξῃ τῶν λεγομένων μεγάλων αἱ ἀτάσθαλιαι, τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν βίου ἢ κατὰστασις καὶ ἡ ἀθλιότης, τῆς κοινωνικῆς ἴσως ἢ παρχύνωρισις. Οὐδὲν εἶναι συγκλητικώτερον θέαμα, εἶπεν, ἢ νὰ βλέπῃ τις τὸν δίκαιον τὰ πάντα εἰς τὴν θάλασσαν ρίπτοντα, τὴν ἀρετὴν του ὁμως ὄχι. Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ἔλεγεν ἡμῖν ὁ διδάσκαλός μου ἐκεῖνος, οἱ δὲ λόγοι του προερχόμενοι ἐκ τῆς καρδίας συνεκίνουν ἡμᾶς πάντας ἐτι περισσότερον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἄρχεται νέα τροπὴ ἐν ἐμοί. Ἀπεφάσισα νὰ ἐργασθῶ ὡς διδάσκαλος τοῦ λαοῦ ἀδιαφορῶν τί μέλλω νὰ πάθω. Εἰς τὸ Διδασκαλεῖόν μας εἰσῆλθε νέον πνεῦμα, εἰς τὸ πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον ἤρχισε ἄλλη ζωὴ. Ὁ Διευθυντῆς ἡμῶν ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔργον του καὶ ἀγαπῶν αὐτὸ παρέμενε ἀπὸ πρώτας μέχρι ἐσπέρας τοὺς πάντας βοηθῶν. Τὰ μαθήματα ἤρχισαν νὰ διδάσκωνται κατὰ τὸ πρότυπον κινουῦντα τὴν αὐτενέργειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν. Αὐστηρῶς ἀπηγορεύθη ἡμῖν ἡ ἀποστήθισις. Ἡ διδασκαλία ἐγένετο συζητητικῶς. Περιέργον ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου, οἵτινες πρότερον ἐθεωροῦντο ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως, ὑπὸ τὸ νέον πνεῦμα ἀνέπτυξαν ζῆλον καὶ κατάρθωσαν πολλὰ πράγματα! Ἡ χαρὰ πάντων ἡμῶν ἦτο νὰ εἶμεθα ἐν τῷ Διδασκαλείῳ ἢ διδάσκοντες ἢ διδασκόμενοι. Ἐν τοιαύτῃ

χαρᾶ ἀμεταπτώτῳ καὶ ἐν ἐνθουσιασμῷ πρὸς τὸ ἔργον ἡμῶν ἐτελειώσαμεν τὴν δευτέραν τάξιν τοῦ Διδασκαλείου καὶ τὴν τρίτην, ὅτε κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῆς νέας Κυβερνήσεως ὁ τοιοῦτος ἡμῖν Διευθυντής. Τὸ ἄλλος ἡμῶν ἦτο μέγα, τὸ Διδασκαλεῖον ὅλον προετίθετο ὄψιν νεκροταφείου. Οἱ μαθηταὶ ὄλων τῶν τάξεων ἐνδοκρως ἴσταντο ἐν τῷ διδασκαλείῳ μηδὲν λέγοντες. Πρώτην φοράν συνηθίσθημεν ὅτι τοὺς κελούς ἀνθρώπους τοὺς ἀφίνει ὁ Θεὸς νὰ γεύονται ὅλην τὴν εὐτυχίαν ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν δυστυχίαν. Τὴν περὶ τὸν Διευθυντοῦ ἡμῶν ἐθεωρήσαμεν πάντες ἡμεῖς ὡς περιφρόνησιν τῆς ἀρετῆς, τῆς ἰκανότητος, τῆς ἀληθοῦς τοῦ λαοῦ ἐκπαιδεύσεως. Καὶ ἐλυπήθημεν ὅτι τὸν δυστυχῆ τοῦτον τόπον μαστίζει δεινῶς ἡ ἀθλιότης καὶ τὰ πάθη καὶ τὸν ἔφερον εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀπωλείας! . . . Ἄλλ' ὡς νὰ μὴ ἴσχυον ἡ βλαβὴ αὐτῆ ἡμῶν θλίψις, ἐτιμώρησαν καὶ ἡμεῖς οἱ νέοι Διευθυνταὶ ὥσπαστες μικροὺς βιβλίους, ἵνα ψυχράνωσι τὸν ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου ἡμῶν ζῆλον. Δὲν ἀποκρύπτω ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ τῆς πολιτείας μὰς ἀπεγοήτευσε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου ἡμῶν καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἐγὼ τοῦλάχιστον θὰ ἐτρέπομην εἰς ἄλλο ἔργον, ἂν δὲν εἶχον μαθητεύσῃ πλησίον τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου. Ὅλοι αἱ συμφορὰὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνδέχεται νὰ ἴσχυον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦσαν λυπηρὰ ἀλλὰ ἡ ἀδικία εἶναι ἐπικρατούσα. Ὅτι μὲ ἐθεώρησαν ἄξιον τοῦ τρίτου βιβλίου, ἐν ᾧ ὅλη μου ἡ πρόοδος κατ' ὄλα τὰ ἔτη ἐνεδείκνυεν εἰς ἐμὲ τὸν πρῶτον βιβλίον καὶ ὅτι μοῦ ἠλάττωσαν οὕτω τὸν μισθόν μου κατὰ 50 δραχμὰς τὸν μῆνα ἀθλιότητος, εἶναι πρᾶξις, ἣτις καὶ τὴν ὁσάκις συλλογισθῶ αὐτὴν μὲ κἀμνεὶ νὰ τρέμω ὑπ' ἀγκυκλήσεως. Εἰς τὸ ἐξῆς εἶπον καλλιτέρον νὰ μετέλθω μίαν τέχνην, νὰ προσκολληθῶ εἰς ἐν ἐπάγγελμα, ἐνθα δὲν θὰ ἔχω οὔτε μὲ τὸν Γεωργαντᾶν σχέσεις οὔτε Παπαμάρκου θὰ ἔχω εἰς τὸ κεφάλι μου, ἀνθρώπον πανταχοῦ φέροντα ἐρήμωσιν, ὅπου καὶ ἂν πετήσῃ τὸ ποδάρι του Ἄλλ' κατόπιν ὑπερίσχυεν ἐν ἐμοὶ ὁ πόθος τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου καὶ ἐζήτησα νὰ διορισθῶ εἰς χωρίον τι, ἐλπίζων ὅτι οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι εἶναι δικαιοτέροι καὶ φιλοκρητότεροι· διότι οὗτοι πιστεύουν εἰς Θεὸν καὶ ἀναμένουν ἀμοιβὴν κατὰ τὰ ἔργα των. Ἐχω ἤδη τὸν τρίτον μῆνα ἐν τῷ χωρίῳ καὶ εἶμαι εὐτυχῆς ζῶν μετὰ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μαθητῶν μου. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ἀλβανόγλωσσοι καὶ παρὰ τὴν πεφνημιμένην τῶν Ἀλβανῶν πρὸς τὰ γράμ-

ματα καὶ πρὸς τὸν διδασκαλὸν περιφρόνησιν δεικνύονται πρὸς ἐμὲ φιλοφρονέσονται καὶ περιποιητικώτατοι. Ὅτε πρῶτον ἦλθον ἐνταῦθα, κατέλυσα εἰς ἐν παντοπωλεῖον, ὅπως ἀνακλυθῶ ἐκ τῆς ὁδοπορίας καὶ λάβω πληροφορίας παρὰ τοῦ παντοπωλίου περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν κκ. ἐφόρων τοῦ σχολείου. Ὁ ἀγαθὸς παντοπώλης, ὡς ἤκουσεν ὅτι εἶμαι ὁ διορισθεὶς διδασκαλὸς τοῦ χωρίου του, ἐχάρη ὑπερβολικῶς καὶ εὐθὺς ἐγνωστοποίησεν τοῦτο εἰς τὸν ἱερέα τοῦ τόπου, ὅστις ἦλθεν εὐθὺς νὰ μὲ χαιρετίσῃ. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγνώσθη εἰς τὸ χωρίον ἡ εἰδήσις ὅτι ἦλθεν ὁ νέος διδασκαλὸς καὶ οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν, ὅσοι δὲν ἔτυχον κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτῶν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐργασίας των, ἦλθον πάντες καὶ μὲ ἐδεξιώθησαν μετὰ πολλῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης ὡς ἄνθρωπον πλέον ἰσχυρόν των. Μετὰ τῶν χωρικῶν εὐθὺς συνῆψα ὁμιλίαν περὶ τῶν ἐργασιῶν των, περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἤρξαμαι νὰ ἐπαινῶ τὸ χωρίον των διὰ τὴν καλὴν του θέσιν, διὰ τὴν φιλοξενιαντῶν κατοίκων, διὰ τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὰ γράμματα καὶ διεβεβαίωσα αὐτοὺς ὅτι ὡς διδασκαλὸς τῶν τέκνων των δὲν θεωρῶ αὐτοὺς ξένους ἀλλὰ συγγενεῖς μου καὶ ὡς τοιοῦτον παρεκάλεσα αὐτοὺς νὰ μὲ θεωρῶσι καὶ αὐτοί. Οἱ χωρικοὶ ἔμειναν ὑπερευχαριστημένοι ἀκούοντες τόσον καλὰ πράγματα περὶ τοῦ χωρίου των καὶ βλέποντες διδασκαλὸν αὐτοῖς τοσοῦτον οἰκεῖον δεικνύμενον καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ δεχθῶ τὴν ξενίαν των ἐν τῷ οἴκῳ των. Τοὺς εὐχαρίστησα δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν ταύτην τῆς ψυχῆς των καὶ εἶπον ὅτι ἔχω εἰς ὠρισμένον πρόσωπον συστατικὴν ἐπιστολήν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦοποῦ ἐσκόπου καὶ νὰ καταλύσω. Ὁ ἱερεὺς μὲ ὠδήγησε εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἐθαύμασα τῶν ἀνθρώπων τὴν καλοκἀγαθίαν ξενισαντές με προθύμως. Τὴν ἐπαύριον οἱ χωρικοὶ εὗρον οἰκίαν τινα, εἰς ἣν μετέφερον τὰ ὀλίγα μου ἐπιπλα καὶ εὐθὺς ἠρξάμην τῆς ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασίας. Τὸ χωρίον ἀπέχει 4 1/2 τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει περὶ τὰς 200 οἰκογενεάς. Αἱ οἰκίαι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαμηλαὶ καὶ εἰς ἄκρον καθαραὶ. Μακρόθεν φαίνονται ὡς λευκάζουσαι περιστραφαὶ καὶ τοῦτο διότι ἀνα πᾶν σάββατον συνηθίζουσιν αἱ γυναῖκες νὰ χρωματίζουσιν αὐτὰς δι' ἀσβέστου. Οἱ κάτοικοι μετέρχονται ἄλλοι μὲν τὴν ναυτιλίαν, ἄλλοι δὲ τὴν γεωργίαν. Θυμαστὴ δὲ εἶναι τῶν γονέων ἡ ἐφεσις νὰ μάθουν τὰ τέκνα των γράμματα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὁ διδασκαλὸς ἀπολαύει μεγάλῃς ἐκτιμῆσεως καὶ περιποιήσεως. Κατὰ σάββατον, ὅτε

συνηθίζουσιν νὰ ζυμῶνουν κατ' οἶκον, παρασκευάζεται ἰδίᾳ καὶ τοῦ διδασκάλου ὁ ἄρτος, ὃν προθύμως ὡς ὀφειλομένην ὑποχρέωσιν κομίζουσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν διδασκαλόν. Τὸ τοιοῦτον, ἐν ᾧ ἀνακουφίζει σπουδαίως τὸν διδασκαλὸν συντελεῖ νομίζω καὶ εἰς τὸν στενότερον σύνδεσμον σχολείου καὶ οἰκογενεῖς καὶ τοιαῦτα ἔθιμα ἔπρεπε οἱ συντάττοντες σχολικὰς νομοθεσίας νὰ μὴ παραβλέπωσι. Κατὰ τὸν νόμον τὸν σχολικόν, ὃν ξένοι συνέταξαν οἱ Βυακροὶ, διετηρήθη τὸ ἔθιμον τοῦτο τὸ παλαιόν, ὅπερ καθίστα τὸν βίον τοῦ διδασκάλου ἀνεκτόν καὶ διὰ μικρᾶς μισθοδοσίας, ἀλλ' οἱ νεώτεροι νομοθέται οἱ Ἕλληνας, οἱ τείνοντες νὰ καταργήσουν τὰ πάντα, κατήργησαν καὶ τὸ πανάρχαιον τοῦτο ἔθιμον τῆς περιθάλψεως τοῦ διδασκάλου ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν. Ἄλλ' καὶ διὰ πολλῶν μέσων δεικνύουσιν οἱ κάτοικοι τὴν πρὸς τὸν διδασκαλὸν συμπάθειάν των. Ἐξέπλάγη, ὅτε εἶδον κοράσια προσελθόντα αὐθόρμητα νὰ βοηθήσωσι τὴν σύζυγόν μου εἰς οἰκιακὰς ἐργασίας π. χ. εἰς τὸ πλύσιμον, εἰς τὸ ῥάψιμον καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν ὀδηγῶ τοὺς μαθητὰς μου πάντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὗ προπαρασκευάζω ἐν τῷ σχολείῳ πρὸς κατανόησιν τῆς ἑορτῆς εἴτε διηγούμενος τὸν βίον τοῦ ἁγίου εἴτε ἐρμηνεύων τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἀγάπης τῶν χωρικῶν πρὸς ἐμὲ. Ὅτε δὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἤρξαμαι νὰ ψάλλω, ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν χωρικῶν ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Ἡ ἀγάπη αὐτῶν καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκατονταπλασιασθή. Τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἠγάπησα ἐκ μικρᾶς ἡλικίας, ἤμην δὲ ψάλτης πρὶν καταταχθῶ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον καὶ ἡ ψαλτικὴ ἐν τινὶ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηνῶν μοι πρεῖξε τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς μου ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, ἐνθα καὶ ἐτελειοποιήθη ὑπὸ τὸν ἄριστον μουσικοδιδασκαλὸν κ. Ἰω. Σακελλάρη. Καὶ ἡ φήμη ὅτι εἶμαι ψάλτης καλὸς ἐφθασεν εἰς τὰ περὶ χωρὰ καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ δήμου, εἰς ἣν κατὰ πρόσκλησιν τῶν ἐπιτρόπων μετέβην ἐν καιρῷ πανηγύρεως νὰ ψάλλω. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ ἔμοθον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς πρωτεύουσας ἐνεργῶσι διὰ πολιτικῶν προσώπων νὰ μὲ προσλάβωσι διδασκαλόν των ἐκεῖ. Ἄλλ' οἱ χωρικοὶ δι' ἐπιτροπῆς ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἀρμοδίους ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐπιτρέψωσι νὰ πάρουν ἄλλοι τὸν διδασκαλόν των. Καὶ ἐγὼ, εἰ καὶ θὰ ὠφελῶμαι περισσότερο ἐν τῇ πόλει, ἐν ἣ καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας θὰ λαμβάνω καλὸν μισθόν ὡς δεξιὸς ψάλτης, συμφωνῶ μὲ τοὺς χωρικοὺς καὶ ἔχω ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐγκαταλείψω ἀνθρώπους, οἵτινες τοσοῦτον μὲ ἀγαπῶσι καὶ μὲ ἐκτιμῶσι. Σὲ διαβεβαίω, σεβαστέ μου διδασκαλε, τὴν αἰσθάνομαι τὸ θέλημα τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου. Ὅταν βλέπω περὶ τοὺς 80 μαθητὰς ἀτενίζοντας πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς τὸν ἐπίγειον θεόν των, ὅταν βλέπω γονεῖς εὐγνωμονούντας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν τέκνων των, ὅταν βλέπω τοὺς πολίτας πάντας ἀγαπώντας καὶ τιμῶντας ἐμὲ ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἐμὲ, ὃν ὁ κ.

Γεωργαντᾶς εὐηρεστήθη νὰ κατατάξῃ ἐν τῇ ἐσχάτῃ χορείᾳ τῶν διδασκάλων, ταῦτα πάντα μὲ κἀμνον νὰ λησμονῶ ἐμυτὸν καὶ νὰ ἀφιερῶθῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας εἰς τὸ ἔργον μου καὶ εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μαθητῶν μου. Φρονῶ δὲ ἤδη ἀκραδάντως καὶ κηρύττω εἰς ὅλους τοὺς διδασκάλους ὅτι τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἢ τὴν δυστυχίαν τοῦ παρασκευάζει ὁ διδασκαλὸς μόνος του, ὁ δὲ ἐπιτελῶν εὐσυνειδήτως τὸ καθήκον του διδασκαλὸς πανταχοῦ καὶ πάντοτε εὐτυχεῖ.

Ὁ τριτοβάθμιος δημοδιδασκαλὸς Π. Γ. Σ.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

«Ἐξ Εὐβοίας. Χαίροντες βλέπομεν ἡμᾶς ἀγωνιζομένους καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης παρακολουθοῦμεν τὰς ὑμετέρας προσπάθειας ὑπὲρ βελτιώσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν, τοῦ κορηπιδώματος τῆς προόδου καὶ εὐδαιμονίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Κατ' ἐμὲ πρὸς βελτίωσιν αὐτοῦ ἀπαιτεῖται οὐ μόνον περιορισμὸς τῆς ἀτασθαλίας τῶν πολιτευομένων, ἀλλὰ καὶ ἐξέυρσεις σταδίου προαγωγῆς ἔστω καὶ δι' ἐξετάσεων, οὐχὶ ὅμως συνεχῶν καὶ ἀνεξαντλήτων, ὡς ὤριζεν ἐν τοῖς ἄλλοτε ὑποβληθεῖσι νομοσχεδίοις ὁ κ. Παπαμάρκου. Διὰ τὴν βελτίωσιν δὲ τῆς θέσεως τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἐκπαίδευσως τῶν παιδῶν ἀναγκαῖα εἶναι καὶ ἡ διάλυσις τῶν ἐλληνικῶν σχολείων, τὰ ὅποια οὐδὲν πράττουσιν καὶ καταναλίσκουσι μάτην τὸν χρόνον. Ὁμολογουμένως πιστότατα περιγράφετε τὴν κατάστασιν αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκπαιδεύσει, δὲν συμφωνῶ ὅμως μὲ τὴν γνώμη ὑμῶν, καὶ ἢ ταῦτα διαρρυθμιζόμενα καταλλήλως θὰ ἀποβῶσιν ὠφελιμώτατα ὡς ἀνώτατα δημοτικὰ σχολεῖα. Ὅποιον διαρρυθμίσιν νὰ λάβωσι, ἀφ' οὗ ἡ αἰτία ἔγκειται ἐν τῷ προσωπικῷ αὐτῶν. Νὰ ἀσκηθῶσιν οἱ ἐλληνοδιδασκαλοὶ αὐτοὶ εἰς τὴν νέαν μέθοδον, κατ' οὐδὲν θὰ μεταβληθῶσι. Καὶ ἐνταῦθα θὰ συμβῇ ὅτι συνέβη μὲ τοὺς παλαιούς δημοδιδασκάλους, οἵτινες ἀνέμειξαν καὶ συνετάραξαν τὰ πάντα. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων μου ὑπάγετε νὰ ἴδητε δημοτικὰ σχολεῖα λειτουργούντα διὰ παλαιῶν δημοδιδασκάλων. Καὶ δυστυχῶς οὐκ ὀλίγα πολυτάξια σχολεῖα διευθύνονται ὑπὸ τοιοῦτων, διότι σήμερον οὔτε ἰκανότης λογίζεται οὔτε ἐργασία. Ἀρχεῖ νὰ ἔχη τις φίλον τὸν δήμαρχον τοῦ τόπου καὶ τὸν βουλευτήν. Δὲν εἶναι δὲ δυνατόν νὰ λείψῃ καὶ ἡ ἐπιθεώρησις τῶν καταστάσεων τῶν μισθοδοτικῶν ἐκ μέρους τῶν κ. κ. δημάρχων; ὅποια βάσανα νομίζετε ὅτι πάσχουν οἰδυστευχεῖς δημοδιδασκαλοὶ οἱ μὴ ἀπολαύοντες τῆς εὐμενείας τῶν κ. κ. δημάρχων! Ἀφ' οὗ εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι οὐδεὶς ἔλεγχος ἐνεργεῖται ὑπὸ τῶν κ. κ. δημάρχων, διὰ τὴν ἐπιθεωρῶσι τὰς καταστάσεις αὐτοῖ; Δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ ἀνατεθῇ ὁ ἔλεγχος αὐτὸς εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους τῶν πρωτεύουσῶν τῶν δήμων καὶ νὰ συντάττωσιν αὐτὸν δι' ὄλον τὸ προσωπικὸν τοῦ δήμου ὑπὸ ἀτομικὴν τῶν εὐθύνων; — Ὁ δημοδιδασκαλὸς κ. Ζαροκόττας, ὅστις λέγει ὅτι ἐδαπανήσῃ περὶ τὰς χιλιάς δραχμὰς διὰ ταχυδρομικὰ τέλη ἐπιστολῶν ἀπευθυνομένων πρὸς τὸν πρωθυπουργόν κ. Χαρ. Τρικοῦπην, ἵνα τύχῃ ἀπαντήσεως, ἣς ἀκόμη δὲν ἔτυχε, ἐρωτηθεὶς τί διαφέρει ὁ νέος διδασκαλὸς τοῦ παλαιοῦ ἔδοκε τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν ἀπάντησιν. Οἱ μὲν παλαιοὶ εἶπε, θέλουσι, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρουσι νὰ ἐργασθῶσι, οἱ δὲ νέοι ἤξεύρουσι, ἀλλὰ δὲν θέλουσι νὰ ἐργασθῶσι. » Ὅστε κατὰ τὸν κ. Ζαροκότταν οὐδὲν γίνεται ἐν τοῖς σχολείοις. — Ὁ γηραιὸς δημοδιδασκαλὸς κ. Ν. Καραπιτέρης, ὁ ἑορτάσας πρὸ μηνῶν τὴν πενηνταετητίαν τοῦ διδασκαλίου λαμβάνει ὡς ἐμάθωμον σύνταξιν κατὰ μῆνα δραχμὰς 90 !! Διὰ τί νὰ μὴ δοθῇ πλήρως ὁ μισθὸς του εἰς τὸν διδασκαλὸν τοῦτον, ὅστις ἐπὶ ἡμισίαν αἰῶνα μετῆλθε τὸ σπουδαιότατον

πάντων τῶν ἔργων; Τί νὰ ἴδουν οἱ νεώτεροι διδάσκαλοι, μάλιστα δὲ οἱ εὐφρεῖς νέοι, ἵνα ἀσπασθῶσι ἔργον, οὐ ἀχώριστος σύντροφος εἶναι ἡ πενία καὶ ἡ καταφρόνησις; Δὲν ἀφέλησεν ἡ Καραπιπέρης τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος διὰ τῆς ἐργασίας του τόνσον, ὅσον ἀφέλησαν αὐτὸ οἱ ἄλλοτε συμμαθηταὶ του, οἱ φέροντες ἤδη τὸν βαθμὸν συνταγματάρχου καὶ ὑποστρατήγου; Διὰ τί οὗτοι ἀπολαύσαντες τὸν βίον ἀνταμείβονται μὲ παγεῖς μισθοὺς καὶ μὲ ἔτι παχυτέρας συντάξεις, ἐν ᾧ οἱ ἀληθεῖς ἐργάται οἱ καλῶς ἀθλήσαντες νὰ τιμωρῶνται διὰ τῆς ποινῆς τῆς πείνης; Νομίζομεν ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ μέριμνα ἀπαιτεῖ νὰ ἔχωσιν οἱ διδάσκαλοι ἄφθονον τὸ ψομὶ των καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των. Ἴδου στάδιον εὐγενὲς διὰ τοὺς πολιτικούς, δια τοὺς συλλόγους νὰ εὐεργετήσωσι μίαν ἄλην ταξιν ἀνθρώπων, συντελοῦντες νὰ γίνωσι νόμοι προστατευτικοὶ τῶν διδασκάλων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΛΕΒΡΑΣ

Λυπηρότατον ἄγγελμα ἐξ Ἀλεξανδρείας ἐκομίσθη ἡμῖν, ὁ θάνατος ἐξαίρετου διδασκάλου τοῦ Κωνσταντίνου Καλεβρά ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας. Ἄν εἶνε ἀληθές, ὡς πολλοὶ διατυγχρίζονται, ὅτι δι' ἕκαστον ἐπάγγελμα πρέπει νὰ γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος, ἵνα εὐδοκιμῇ, ὁ Καλεβρᾶς ἐγεννήθη διδάσκαλος, δὲν ἐγένετο. Ἐν ἔτει 1876, ὅτε ἐπνευθῶν ἐκ Γερμανίας κατεγινόμεν ἐν Θεσσαλονίκῃ εἰς τὴν δικτύωσιν συστήματος διὰ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἕκαμνον τὰ πρῶτα πειράματα σχολείου δημοτικοῦ, ἀξίου τῆς ἀποστολῆς του, ὁ Κ. Καλεβρᾶς προσήρχετο καθ' ἡμέραν εἰς τὸ σχολεῖον ἀπὸ πρωῒας μέχρι ἑσπέρας τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς. Τοσοῦτο δὲ ἐθέλετο ἐκ τῶν γινομένων ἐκεῖ ἐργασιῶν, ὥστε ἀπεφάσιτε νὰ ἐργασθῇ τοῦ λοιποῦ ὡς διδάσκαλος. Μετ' ὀλίγων μηνῶν προσηκτικῆν τῶν γινομένων ἐξέτασιν ὁ Κ. εἶχε κατανοήσῃ τί εἶναι τὸ νεώτερον σχολεῖον καὶ μὲ παρεκάλει νὰ ἐπιτρέπω αὐτῷ νὰ διδάσκη τοὺς μαθητάς μου, τοῦτο μὲν ὅπως ἀνακουρίξῃ με ἐκ τῆς πολυώρου καθ' ἡμέραν ἐργασίας, (μὲ ἔλυπεῖσο, εὐγενεστάτη ψυχῇ, προαισθηνομένη ἴτω; τὰ δάκρυα, ἃ ἐμελλον νὰ χύσω ἐπὶ τῇ προώρῃ ἀπωλείᾳ σου!), τοῦτο δὲ ὅπως ἱκανοποιῇ καὶ αὐτὸς τὴν διακαῆ αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, νὰ διδάσκη. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ παρετήρουν ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐπιτύχανεν θαυμασιῶς καὶ ἐξέφρασα αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ διορισθῇ δι' ἄσκαλος τοῦ σχολείου ἐπὶ μισθῷ. Ὁ Κ. ἐδέχθη τὸν διορισμὸν προθύμως καὶ εὐγνωμόνως; καὶ ἔκτοτε ἄρχεται τὸ διδασκαλικὸν του στάδιον. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κ., ὅσοι καὶ ἂν ἦσαν, προῶδευον πάντες εἰς πάντα τὰ μαθήματα θαυμασιῶς. Ἐν τῇ τάξει του δὲν ὑπῆρχον διακρίσεις τῶν μαθητῶν εἰς πρῶτους, δευτέρους, τρίτους κλπ. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κ. πάντες ἦσαν πρῶτοι, καὶ εἰς 1 ἔτος ἐμάνθονον τότε, ὅσα παρ' ἄλλοις διδασκάλοις δὲν θὰ ἐμάνθονον εἰς 4 ἔτη, καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ στενοχωρῇ καθόλου αὐτούς; διότι ἤξευρε τὴν τέχνην νὰ ἀνοίγῃ τῶν μαθητῶν τὴν ὄρεξιν, τὸ ἐνδιαφέρον νὰ μανθάνωσι καὶ τοῦτο κυρίως θαυματουργεῖ καὶ

ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὡς καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ ἔργῳ. Ἐπειτα δὲν ἐφρόντιζε μόνον περὶ ψυχικῆς μορφώσεως ἀλλὰ καὶ περὶ σωματικῆς. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κ. ἐμάνθονον νὰ βαδίζωσι καλῶς, νὰ ἴστανται ἀξιοπρεπῶς, νὰ ὀμιλῶσι, νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ δίκαιόν των, νὰ ὑπερσπίζωσι τοὺς φίλους των κατὰ πάσης ἀδικίας, ἐνὶ λόγῳ νὰ εἶναι χαρακτῆρες. Τὸ πνεῦμα, ὁ εἰσῆγετο διὰ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ σχολείου, οὐ κἀλλιστος διδάσκαλος καὶ ζηλωτῆς ἐγένετο ὁ Κ., εἶναι τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγικῆς καὶ ἀνεγνωρίστη παρὰ τῆς ἐκεῖ κοινωνίας ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξαίρεσεως μέχρι λατρείας. Μετὰ τριῶν ἐτῶν ἐργασίαν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἦλθε ὁ Κ. εἰς Ἀθήνας κληθεὶς ὡς διδάσκαλος εἰς τὸ Λύκειον τοῦ κ. Ἴω. Σιμοπούλου, ὅστις ἐκτιμῆσας τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς τοῦ Κ. παρεῖχεν αὐτῷ ὡς ἄλλος πατὴρ ἄρθρα τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως του δειχθεὶς ἰδίᾳ πρὸς τὸν Κ. μεγολοδωρότατος; καὶ φιλανθρωπότατος. Καὶ ἐν Ἀθήναις ἐξετιμῆθη ὡσάυτως ἡ διδασκαλικὴ τοῦ Κ. ἱκανότης καὶ αἱ μεγάλοιαι τῶν Ἀθηναίων οἰκογένειαί προσέλαβον αὐτὸν διδασκάλον τῶν τέκνων των. Ἐξ Ἀθηναίων ὁ Κ. προσεκλήθη διευθυντῆς τῶν σχολείων Πόρτ-Σαῖδ, ἐνθὰ τὰ μέγιστα εὐδοκίμησε, πάντες δὲ ἐκ συμφώνου ἐδεήλουν πρὸς αὐτὸν ἀμέριστον τὸν θαυμασμὸν των. Ὁ Κ. ἐγένετο εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον γνωστὸς καὶ ἡ δημοσιογραφία τῆς Ἀλεξανδρείας δι' ἐπανειλημμένων ἄρθρων προέτρεψε τὸν κ. Ἀβέρωφ, τὸν Μακρήναι τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων, νὰ χρησιμοποιήσῃ τοιαύτην παιδαγωγικὴν δύναμιν εἰς τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀβερῶφεικὰ σχολεῖα, ὅπερ καὶ ἔπραξεν ὁ φιλογενέστατος καὶ φιλανθρωπότατος ἀνὴρ. Ἄλλ' ἐνταῦθα δὲν ἐπέπρωτο ὁ Κ. νὰ ἐργασθῇ μακρὸν χρόνον. Ὁ θάνατος ἐλθὼν ἀρήρασεν αἴφνης αὐτὸν καὶ ἐπέσθησε ἡμᾶς; μιᾶς διδασκαλικῆς ἱκανότητος σπανίας. Εἰς ἡμᾶς ἀφίνει ἀνάμνησιν φίλου εὐλικρινοῦς, διδασκάλου ζῶντος καὶ ἀποθνήσκοντος; ὑπὲρ τοῦ ἔργου του, ἀνθρώπου δὲ σπανίου διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του. Καὶ τοῦτο ποιεῖ τὸ ἄλγος ἡμῶν μέγα!

Πρακαλοῦμεν τοὺς μὴ πληρώσαντας εἰσέτι τὴν συνδρομὴν των φίλους διδασκάλους νὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ ἀποστειλῶσιν αὐτήν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαίδευσεως; διέταξε νὰ πληρωθῶσιν πάντες οἱ καθυστερούμενοι μισθοὶ τῶν διδασκάλων καὶ οὕτως ἦρη καὶ ὁ σπουδαιότατος λόγος τῆς καθυστερήσεως τῆς συνδρομῆς τῆς Ἐκπαίδευσεως. Τὰ φύλλα στέλλοντα; τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς εἰς πάντας.

